

Müsevî zengini Camando'nun İstanbul Hasköy'de neo-gotik üslûptaki mezarı

zamanında Yıldız civarında İhlamur'a inen yokuşun kenarında yapılan ve halk tarafından "Süslü Karakol" adıyla bilinen bina da aynı mimarinin yakın tarihlerdeki örneklerindedir. Ankara yolunun Hasköy-Halıcıoğlu köprüsüne inen ucunun sağ tarafında İstanbul'un Müsevî zenginlerinden Camando'nun mezarı olarak yapılan dikdörtgen planlı büyük bina, pencere kemerlerinden açıkça anlaşıldığı gibi yine neo-gotik üslûpta inşa edilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, VI, 237; E. Rey, *Monuments de l'architecture militaire des Croises en Syrie et dans l'île de Chypre*, Paris 1871; C. Enlart, *L'art gothique... en Chypre*, I-II, Paris 1899; a.mlf., *Les monuments des Croises dans le royaume de Jérusalem*, I-II, Paris 1925; G. Jeffery, *A Description of the Historic Monuments of Cyprus-Studies in the Archaeology and Architecture of the Island*, Cyprus-Nicosia 1918; A. Gabriel, *La cite de Rhodes*, Paris 1921-23, I-II; a.mlf., *Monuments turcs d'Anatolie*, Paris 1931, I, s. 130-132; P. Deschamps, *Le crac des chevaliers*, I-II, Paris 1934; a.mlf., *Le château de Saone*, Paris 1935; R. Fedden — J. Thomson, *Crusader Castles*, London 1957; Semavi Eyice, "İstanbul Mina-releri", *Güzel Sanatlar Akademisi Sanat Tarihi Araştırmaları Yıllığı*, I, İstanbul 1963.

SEMAVİ EYİCE

Gotik Yazı. Sanat tarihinde "gotik dönem" adıyla bilinen XII-XV. yüzyıllar arasında kullanılan yazılara verilen addır. Bu yazı türü, Kuzey Fransa'da yaygın olan Latin kökenli minüskül Karolenj yazısının XI. yüzyıldan itibaren yavaş yavaş değişmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu değişim, gotik mimaride daralma ve yükselme biçiminde görülen üslûp anlayışına uygun olarak dairesel formların yerini dikey formlara, keskin dönüşlere ve kırılmalara bırakması, harflerin uzayıp daralması ve birbirine yaklaşması şeklinde gerçekleşmiştir. Gotik yazının yukarıdaki form özelliklerinin daha fazla netleşmesiyle ortaya çıkan "textura" (doku) stili XIII. yüzyıldan itibaren Orta Avrupa'nın kuzey bölgelerinde gelişmiş olup dar ve birbirine yakın harfleriyle sistematik bir doku görüntüsü verir. Gutenberg'in ilk İncil baskısını yaptığı bu stil, Orta ve Kuzey Avrupa'da baskı yazısı karakteri olarak yaygın biçimde kullanılmıştır; yoğun görüntüsünden dolayı "siyah yazı" adıyla da bilinir. Buna karşılık İtalya'da Alp dağlarının güneyinde harfleri yuvarlatılmış, okunabilirliği fazla olan "rotunda" (dairesel) stili tasarlanmıştır. Özellikle İtalya ve İspanya'da uzun süre tercih edilen bu yazı stili, 1479 yılından itibaren bazı değişiklikler yapıldıktan sonra Güney Almanya'daki basımevleri tarafından "Schwabacher" adıyla texturaya alternatif olarak kullanılmıştır.

Kitap basımı için geliştirilenlerin dışında hızlı yazma sonucunda da "erken gotik kursiv" ve "gotik kursiv" yazılar ortaya çıkmıştır. Bunlar Almanya'da "kanzlei kurrentschrift" (büro el yazısı) adıyla anılmış, bazı çeşitlerine de "bastard" (karışık, bozuk) denilmiştir. Rönesans'ın etkisiyle Almanya dışındaki Avrupa ülkelerinde önemini yitiren gotik yazı Almanya'da devam etmiş ve XVI. yüzyılda "fraktur" (kırık) adıyla tanınan

yeni bir türü daha geliştirilmiştir. Zamanla gotik yazı stilleri Almanya'nın millî yazısı haline gelerek XX. yüzyılın ortasına kadar kullanılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

E. Nerdinger, *Buchstabenbuch*, München 1954, s. 157-160; W. Schenk, *Die Schriften des Malers*, Giessen 1956, s. 67-68, 75-76; *Alphabete und Schriftzeichen des Morgen und des Abendlandes* (ed. O. Harrassowitz), Berlin 1969, s. 95, 97, 99; J. Martin, *The Complete Guide Calligraphy*, London 1984, s. 112; D. Gates, *Lettering for Reproduction*, London 1986, s. 15-16; F. A. Brockhaus, *Brockhaus Enzyklopädie*, Wiesbaden 1969, VII, 511-512; "Gotik", *EBR*, X, 606-607.

İLHAMİ TURAN

GOTTHEIL, Richard James Horatio

(1862-1936)

Amerikalı şarkiyatçı
ve Sâmi diller uzmanı.

Manchester'da (İngiltere) doğdu. Bir Alman Müsevîsi olan babası Haham Gustav Gottheil, buradaki İngiliz Yahudileri Cemaati'nin vâzilîğini yürütürken aldığı davet üzerine ailesiyle birlikte Amerika Birleşik Devletleri'ne gidip yerleşti (1873) ve kısa sürede ülkenin en önemli siyonist liderlerinden biri haline geldi. İlk ve orta öğrenimini New York'taki devlet okullarında tamamlayan Richard Gottheil 1881'de Columbia College'ı bitirdi. Daha sonra Almanya'ya giderek Berlin, Tübingen ve Leipzig üniversitelerinde lisans üstü çalışmalar yaptı. 1886'da Berlin Üniversitesi'nde Süryânî dili ve edebiyatı üzerine hazırladığı tezle doktor oldu ve doktora tezi ertesi yıl *A Treatise on Syriac Grammar by Mâr(i) elîâ of Sobhâ, Edited and Translated from the Manuscript in Berlin Royal Library* adıyla yayımlandı. Berlin'de kaldığı süre içinde Hochschule für die Wissenschaft des Judenthums ve Veitel-Heine Ephraim'sche Beth-Hamidrash gibi Müsevî kurumlarında verilen Yahudilik'le ilgili derslerden istifade ettiği gibi bir ara Mısır'a da giderek Arapça'sını ilerletti. 1887'de New York'a döndü ve Columbia College'da Süryânî dili ve edebiyatı dersleri vermeye başladı; hemen arkasından da aynı yıl Columbia Üniversitesi'ndeki Sâmi Diller ve İbrânî Edebiyatı Kürsüsü'ne profesör olarak tayin edildi. Ömrünün sonuna kadar bu görevi sürdüren Gottheil, Strasbourg Üniversitesi'nde de bir yıl misafir profesör olarak ders verdi (1920-1921). Öğretim faaliyetleri ya-

Gotik textura

Gotik fraktur

